

JÄRNVÄGSMÄNNEN OCH MOTSTÅNDSRÖRELSEN 2

Vår resebyrås exteriör är välkänd för alla svenskar, som besökt Köpenhamn. Den har ändrats endast föga sedan före kriget medan interiören moderniserats

Sedan nära 20 år har Manne Lindén bott i sin villa utanför Köpenhamn, där han nu njuter mellan bestyren för Svenska Turisttrafikförbundet

MÖRKLAGD RESEBYRÅ

Den tyska ockupationen var givetvis lika svår att bära för danskarna som för norrmännen och varje rättrogen dansk var åtminstone på något sätt inkopplad i motståndsrörelsen. Var och en gjorde vad den kunde för att göra livet surt för de ovälkomna inkräktarna. Den svenska resebyrån vid Hovedbanegården i Köpenhamn blev ganska snart ett centrum inte bara officiellt utan även inofficiellt för hjälp åt danskarna. Under ockupationen hade den svenska legationen ingen plats för sin passavdelning, varför minister Hamilton gjorde en framställning till järnvägsstyrelsen om att resebyrån skulle få användas som passavdelning. På resebyråns huvuduppgift turisttrafiken var det då ingen tid att tänka och mening- en var att av de 16, som tjänstgjorde på resebyrån före kriget, bara två skulle vara kvar. För viseringarna fordrades emellertid en större personalstyrka och beslutet blev att sju man stannade.

Under hela ockupationstiden var resebyråns mångårige chef *Manne Lindén* specialattaché vid svenska legationen och passchef. Otaliga är de viseringsansökningar han skrev på under de mörka åren. Tyskarna bestämde givetvis i sista hand vilka som skulle få resa till Sverige. Men det var givet att svenskarna också ville ha ett ord med i laget när det gällde inresor från Danmark, vilket hade till följd att direktör Lindén stod i daglig och intim kontakt inte bara med vår beskickning i Köpenhamn utan

även med utrikesdepartementet i Stockholm.

— Det var spännande år för oss alla i Danmark under kriget, säger direktör Lindén, som SJ-nytt medarbetare träffar i hans vackra villa och trädgård i en av Köpenhamns förorter. Här ute i Virum gick det knappast någon dag utan att man hörde skottlossning. Själva klarade vi oss utan att bli skadade.

Det torde vara en offentlig hemlighet att direktör Lindén, som sedan något år njuter sitt otium cum dignitate från resebyråtjänsten, men som uppfyller den imaginära fritiden med att vara Svenska Turisttrafikförbundets representant i Danmark, gjorde åtskilligt för sina danska vänner bakom kulisserna. Men när man ber honom berätta något om de spännande episoder han var med om under ockupationen, skakar han bara på huvudet. Det råder en tyst överenskommen mellan alla dem, som på ett eller annat sätt hjälpte till i den starka danska motståndsrörelsen, att aldrig nämna något om de tråkiga saker, som förekom under de åren. Så mycket kan dock sägas att många danskar har bli Manne Lindén att tacka för att de fortfarande lever.

Alla känner ju till att danska och andra flyktingar inte endast kom till Sverige på legalt sätt. Båttrafiken över Sundet var framförallt nattetid synnerligen livlig och sätten att lura den tyska bevakningspersonalen och deras handgångna danska medhjälpare många.

— Visst hände det många spännande saker under ockupationsåren. Dessbättre glömmar man ju ganska snart tråkigheterna, men ett par tillfällen på resebyrån har etsat sig fast i minnena hos dem som var med.

När tyskarna i slutet av augusti 1943 införde militärt undantagstillstånd i Danmark och den danska regeringen upphörde att fungera, skärptes givetvis bestämmelserna om visum. I början av oktober satte judeförföljelserna igång. Redan någon tid i förväg hade man dock fått en vink om vad som komma skulle och givetvis vidtog man omedelbart åtgärder för att rädda så många judar som möjligt. Många besökte resebyrån för att få visum till Sverige.

Vid ett sådant tillfälle kom en dansk Schalburgman in på byrån och började granska de närvarandes pass. Han blev omedelbart uppmannad att lämna byrån men stannade kvar tills vi i telefon talat med svenske ministern, som hotade att ringa upp tyska legationen, om mannen inte genast gav sig i väg. Det var tydligt att byrån bevakades av de danska medlöparna, varför vi beslöt att dra ner mörkläggningsgardinerna för att på så sätt skydda byrån från insyn. Men några dagar senare kom en annan Schalburgman åtföljd av två tyska soldater in på byrån. Direktör Lindén, som satt och arbetade i sitt rum bakom resebyrådisken, blev av sin personal ombedd att komma ut.

— Jag var arg som ett bi när

jag såg den svarta uniformen och de båda tyska soldaterna och visade dem genast bryskt på dörren. Dansken hotade mig med sin pistol. Vapnet var osäkrat och han hade fingret på avtryckaren. Jag upplyste honom barskt om att han befann sig på svenskt territorium och om han inte gav sig iväg, skulle det bli tråkigheter för honom. Efter ett ganska långt parlamentarande körde jag bokstavligen ut honom. Först efteråt började jag tänka på vad jag hade gjort och hur nära jag hade varit att bli skjuten, men under tiden parlamenteringen pågick, hade jag inte en tanke på att jag själv var i fara

— jag var bara ärligt svenskt förbannad och hade ju faktiskt tur.

En annan spännande sak som direktör Lindén själv var vittne till var engelsmännens bombning av Dagmarhus. 18 maskiner i tre vågor kom infarande över Köpenhamn. De såg dem just över graven vid järnvägen utanför resebyrån och bomberna föll i maskinernas riktning. Så fort de hade lämnat sin last flög planen lodrätt upp i luften och försvann. Efter tre minuter stod hela Dagmarhus i brand. När bomberna föll, lyftes hr Lindén ett par decimeter från marken, trots att bombningen skedde ungefär 400 meter från

resebyrån. De stora fönstren gick givetvis all världens väg.

Det torde inte vara många svenskar som har utträttat så mycket gott för Sverige i Danmark som just Manne Lindén. Danskarna uppskattar honom också efter förtjänst och inte minst i tidningskretsar är han mycket populär vilket vi på presstjänsten under årens lopp fått erfara mer än en gång. Populariteten har bl.a. tagit sig uttryck däri, att hr Lindén under 17 år var ordförande i Svenska Gillet, som arbetar för svenskt-danskt samarbete. Han efterträddes som ordförande av greve Sigvard Bernadotte.

FÖRSLAGSVIS...

Vid samtalsaftonen lyssnade man intensivt till alla de olika inläggen

För en skrivare som ofta undrat vad en företagsnämnd är och gör var det värdefullt att få vara med om det sammanträde som 4. bansektionens företagsnämnd hade i juli i Katrineholm. Intrycken var att deltagarna verkade intresserade av sina uppdrag, och det var inte bara ordföranden som förde ordet. Den generade tystnad som i Sverige hastigt brukar utbreda sig, när ordet förklaras fritt, märktes inte här. Diskussionsinläggen framfördes i saklig ton, och diskussionsledaren lovade åtgärder då något påtalades. Man kunde karakterisera stämningen med ett ord: förtroende.

Förslagsverksamheten stod bl.a. på dagordningen och en del förslag remitterades vidare till högre instans. Vidare redogjordes för hur försöken med samtalsaftnar utfallit. Sådana hade anordnats i Katrineholm, Sparreholm och Södertälje, och det ansågs allmänt att resultaten varit lyckade.

I Södertälje hade man sålunda en samtalsafton i mitten av juni på Staffanskällaren nära Södertälje Södra. Omkring 40 personer från avdelningarna i Södertälje och Gnesta hade kommit för att träffa baningenjören och det övriga sektionsbefälet samt sekreteraren i Centrala företagsnämnden. Information lämnades om pågående och planerade arbeten. Från personalhåll hade man en del att säga om

rastkurarna, som är för få och för dåliga samt om verktygen, som ibland inte är ändamålsenliga. Diskussionen blev ibland riktigt ivrig.

Nu tyckte södertäljerepresentanten att man gott kunde träffas lite oftare, även om det inte varje gång blir kaffedrickning. Man kom överens om att minst en samtalsafton om året skulle anordnas för de olika avdelningarna, och dessutom när det ansågs av behovet påkallat.

Ordföranden meddelade en del siffror om SJ:s inkomster och utgifter samt intressanta personaluppgifter. Vidare informerades nämnden om pågående och planerade arbeten samt bl.a. om att järnvägsstyrelsen meddelat att beslut att baningenjörsexpeditionen skall flyttas till Södertälje Södra var att vänta. Rekryteringen till banavdelningen debatterades ingående.

Efter sammanträdet följde en praktisk tillämpning på förslagsverksamhet. Hela nämnden gick då ut på bangården för att se banbiträdet Edvin Andersson i aktion. Denne är en påhittig karl som titt och tätt inkommer med förslag till förbättringar och nykonstruktioner. Nu visade han bl.a. en spikbrytare för fjäderspik, ett brytspett som används vid utbyte av masonitmellanlägg mellan underläggsplatta och räl samt en del andra småsaker.

Banbiträde E A Olsson, byråassistent B Winéus och baningenjör B Pettersson

Edvin Andersson med sitt nya brytspett